

## **Μια ορθόδοξη θεώρησι του ανθρώπου κατά του άγιο Κοσμά του Αιτωλό (Αρχ. Βασίλειος Γουδικάκης)**

**Categories :** [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

**Date :** Ιανουαρίου 23, 2006

Κάποιες στιγμές, όντας κανείς μόνος στο Άγιον Όρος, δηλαδή όντας μαζί με όλο του κόσμο, καταλαβαίνει αυτό που είπε ο άσωτος υιός: "Πόσοι μίσθιοι του πατρός μου περισσεύουσιν άρτων, εγώ δε λιμώ απόλλυμαι..." (Λουκ. ιε', 17). Πόσος πλούτος υπάρχει στην παράδοσί μας, πόση ελευθερία, πόση δυνατότητα να χαρούμε τη ζωή μας, κι από την άλλη μεριά εμείς πεινάμε και υποφέρουμε.

Στο Άγιον Όρος έρχονται πολλοί θρησκευόμενοι, που δεν νιώθουν τίποτε• κι έρχονται πολλοί άσχετοι, οι οποίοι συγκλονίζονται• κι έρχονται και πολιτικοί... Πολλοί θρησκευόμενοι εξ επαγγέλματος δεν καταλαβαίνουν• πολλοί ανήσυχοι συγκλονίζονται• οι περισσότεροι πολιτικοί δεν καταλαβαίνουν τίποτε. Και λες: "Τι γίνεται με την Ελλάδα, τι γίνεται με την Ευρώπη;"... Έχει, λοιπόν, ένα χρέος μεγάλο, ο Έλληνας, σήμερα: το να είναι ορθόδοξος. Εκεί έχουμε κάποιες δυνατότητες, που δεν έχουν οι άλλοι, και οφείλομε απλώς να είμαστε αυτό, που λέει η παράδοσί μας.

Θυμάμαι μία φορά, που είχα πάει στην Κρήτη, σ' ένα χωριό, στα Ανώγεια, είχαν έλθει κάποιες γριές για εξομολόγησι, και όταν τέλειωσαν, μου λέει μια γριά μιαν ευχή: "Να χαίρεσαι τον σταυρό σου". Μετά ήλθε μια άλλη γριά: "Να χαίρεσαι τον σταυρό σου". Κι εγώ παραξενεύτηκα και λέω: "Μα τι είναι αυτή η ευχή;". Και μου λένε: «Έτσι το λέμε εδώ. Για κάποιο γονιό, μάνα ή πατέρα, λέμε: "Να χαίρεσαι τα παιδιά σου", γιατί η χαρά των γονιών είναι τα παιδιά τους. Όταν κανείς είναι παπάς του λέμε: "Να χαίρεσαι την ιεροσύνη σου". Κι όταν κανείς είναι καλόγερος ή καλόγρια τού λέμε: "Να χαίρεσαι τον σταυρό σου"».

Αυτή η ευχή, "να χαίρεσαι το σταυρό σου", νομίζω ότι είναι ένα πράγμα τόσο μεγάλο και τόσο βαθύ, που θυμίζει θεολογία του αγίου Μαξίμου του ομολογητού. Και λέω: "Πώς μπόρεσα, γεννημένος στην Κρήτη, να μεγαλώσω και να ζήσω ερήμην της Κρήτης και ερήμην της παραδόσεώς μας;"... Μας έχουν κάνει αλλοδαπούς στον τόπο μας...

Σας φέρνω σαν παράδειγμα τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό• αυτόν τον ένα, τον μέγα, τον σίφουνα, ο οποίος κατέβηκε στο κήρυγμα μια στιγμή, που όλος ο κόσμος είχε απογοητευθή• κι έσωσε τον ελληνισμό, εκείνη την περίοδο την δύσκολη, που χωριά ολόκληρα είχαν εξισλαμισθή. Ήταν ένας άνθρωπος απλός, αδύναμος, θα έλεγα δειλός, γι' αυτό ήταν πάντολμος κι έλεγε: "Εγώ, αδελφοί μου, δεν είμαι ικανός, όχι να σας μιλήσω, αλλά ούτε να προσκυνήσω τα ποδάρια σας, γιατί βλέπω ότι είστε

βαπτισμένοι και μυρωμένοι. Αλλά επειδή βρίσκεται το γένος μας σ' αυτήν την ανάγκη, γι' αυτό είπα να κατέβω κάτω και να πω μερικά λόγια• ό,τι ξέρω".

Έλεγε πάλι: "Κοιτάξτε, δεν έχω τίποτε δικό μου• ένα ράσο έχω κι αυτό το έχω για σας• όλα ό,τι έχω είναι για σας. Κι έχω ένα σκαμνί, στο οποίο πατώ επάνω• και το σκαμνί αυτό, άλλοι το λένε θρόνο, άλλοι το λένε σκαμνί. Να σας πω τι είναι; Δεν είναι ούτε σκαμνί, ούτε θρόνος, αλλά είναι ο τάφος μου• και μέσα από αυτόν τον τάφο μιλάει ο νεκρός εαυτός μου. Κι αν εγώ δεν μπορώ να σας πω τίποτε, με σώζει αυτός, που μπορεί να διδάξη όλη την οικουμένη, τους αρχιερείς, τους βασιλείς και όλο τον κόσμο".

Εδώ φαίνεται η παρουσία του ανθρώπου δια της ορθοδόξου Εκκλησίας. Γιατί δεν ήταν ένας καλόγερος, αλλά ήταν ένας αληθινός άνθρωπος και δι' αυτού μιλούσε όλη η Εκκλησία. Δεν έκανε αυτός νεωτερισμούς, δεν έλεγε εξυπνάδες, αλλά δι' αυτού μίλησε όλη η παράδοσι. "Είμαι αδύνατος και ανίκανος να φιλήσω τα ποδάρια σας", κι από την άλλη μεριά: "Ο νεκρός εαυτός μου μπορεί να διδάξη όλον τον κόσμο". Αυτή είναι η δύναμι της πίστεως μας.

Επίσης έλεγε: "Εάν τυχόν κανείς αδίκησε κάποιον -είτε αυτός είναι ρωμιός, είτε είναι τούρκος, είτε είναι εβραίος, είτε είναι φράγκος- ό,τι πήρε, ό,τι έδωσε, να το γυρίση πίσω• γιατί το άδικο δεν ευλογείται". Βλέπετε ότι ήταν ξεκάθαρος και δεν έλεγε: "Κοιτάξτε, τώρα είναι μία περίοδος δύσκολη• όλοι σας κλέβουν, κλέψτε κι εσείς". Όχι. "Πρέπει να το γυρίσετε πίσω". Και η εντιμότης του είναι που σώζει την όλη υπόθεσι.

Είναι αυτός, ο οποίος έλεγε: "Να μην έχετε όπλα• να τα δώσετε και να κάνετε υπακοή στους ζαπιτάδες (:χωροφύλακες). Και σ' αυτούς που ζητούν τα δοσίματα, να δίνεται τα δοσίματα". Κι έτσι και οι τούρκοι είπαν ότι αυτός είναι καλός άνθρωπος. Αλλά αυτός, που ήταν καλός, "τους έκλεισε το σπίτι". Ακριβώς γιατί αυτός ο άνθρωπος, ο αληθινός, δεν είχε βάσανα, αλλά χάρηκε την ζωή του. Όπως είχε ειπή σ' ένα χωριό: "Ήλθα εδώ πέρα και σας απήλαυσα"... Αυτό που είπε "σας απήλαυσα", μου θυμίζει μία ευχή του Ευχελαίου, που λέει ο ιερέυς: "Ευχαριστώ" τον Θεόν, που προχώρησα στα ενδότερα του Θυσιαστηρίου του "απολαύσαι της Θείας Λειτουργίας". Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ζώντας στο Άγιον Όρος και νιώθοντας την δύναμι της πίστεώς μας, κάποια δύσκολη στιγμή βγήκε έξω κι έσωσε το γένος ολόκληρο. Κι ενώ ήταν τόσο ταπεινός και ένοιωθε ότι δεν μπορεί να φιλήση τα ποδάρια του άλλου, από την άλλη μεριά ένοιωθε ότι: "Κοιτάξτε, αυτά που σας λέω είναι λόγια του Θεού• αν κατέβαινε ο Θεός, θα σας έλεγε τα ίδια", και: "Ο νεκρός εαυτός μου μπορεί να διδάξη όλον τον κόσμο".

Έτσι όταν έφτασε η στιγμή του μαρτυρίου του († 1779), όταν τον πρόδωσαν οι εβραίοι, γιατί πολύ τους "χτύπαγε", επειδή χαλούσαν την αργία της Κυριακής, εκείνος είπε: "Μη με δέσετε. Δεν αντιστέκομαι. Ο θάνατος μου είναι μέσα στο πρόγραμμα της ζωής μου". Κι έτσι παρέδωσε το πνεύμα του και μπήκε στην αιωνιότητα, και μένει μαζί μας. Και όπου πέρασε ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός έχουν υψώσει έναν σταυρό, γιατί έπεσε ένα αστροπελέκι κι έχει διαλύσει τα πάντα, κι έχει αγιάσει τα πάντα...

Σήμερα όλοι βασανιζόμαστε, το καταλαβαίνω. Κι όταν λέμε "βασανιζόμαστε", σημαίνει ότι έχουμε μια υγεία μέσα μας. Βασανίζεται όλος ο κόσμος, αλλ' ελευθερώνεται ζώντας μόνο μέσα στην ορθόδοξη Εκκλησία. Είναι μακάριοι κι ευλογημένοι οι βασανισμένοι, γιατί υπάρχει δυνατότητα να αναπαυθούν. Και είναι μακάριοι οι διψασμένοι, γιατί μπορούν να ξεδιψάσουν. Εάν δεν υπήρχε η ορθόδοξη Εκκλησία, εάν δεν υπήρχε η λογική κι η χάρις του αγίου Κοσμά του Αιτωλού και των Αγίων μας, θα ήμασταν καταδικασμένοι σ' ένα βάσανο.

Προ καιρού ήμουν στην Αμερική, και μου έκανε εντύπωση πόσο τα πράγματα είναι πλούσια, πόσο οι δρόμοι τεράστιοι, πόσο τα σπίτια σαν ζωγραφιά, με το σπίτι, το γρασίδι, τα δέντρα, τα αυτοκίνητα... Αλλ' όταν είδα μερικούς ανθρώπους, ένοιωσα πως μέσα σ' αυτή την τάξη και την καθαριότητα, εκεί που δεν λείπει τίποτε, λείπουν όλα. Και όλα μια στιγμή είναι άοσμα, άγευστα και άχρωμα, αφού μου είπαν κάποιιοι ότι, ενώ τα είχαν όλα, δεν είχαν διάθεση για ζωή και ήθελαν να "τελειώσουν"...

Βλέπει κανείς ότι αυτή η λογική, που έχουμε πολλές φορές και λέμε "να ανεβάσωμε το βιοτικό επίπεδο, να μπούμε στην Ευρώπη για να έχουμε ένα νόμισμα, να είμαστε πλούσιοι, κτλ", δεν βγάζει πουθενά. Γιατί ο άνθρωπος είναι κάτι το παράξενο, που δεν χορταίνει με τα πλούτη. Κι αν του λύσης όλα τα προβλήματα, ή νομίζεις ότι του τα λύσης, τότε είναι που μπήκες στο άλυτο πρόβλημα. Λ.χ. οι Σουηδοί, οι οποίοι έχουν ίσως το ανώτερο βιοτικό επίπεδο στην Ευρώπη, είναι αυτοί που αυτοκτονούν περισσότερο. Γιατί, ενώ νομίζουν ότι τα έχουν όλα, δεν έχουν τίποτε.

Ο άνθρωπος, λοιπόν, είναι ένα παράξενο ον, που όταν πλησιάση αυτόν τον παράδεισο τον κοσμικό, νοιώθει ότι δεν του λείει τίποτε. Ενώ αν κανείς έχη μέσα του τη φλόγα του Θεού, αν τυχόν θυσιάζεται για τον άλλον κι αν τυχόν ζει όπως ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, κι αν έχη ταπεινώσι, τότε είναι μέσα στον παράδεισο. Τότε καμιά επίθεσι, καμιά κόλασι δεν μπορεί να τον βλάψη. Τότε συμβαίνει αυτό που λέει ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος ότι "αποκτά κανείς δυνατό στομάχι και χωνεύει κάθε μια τροφή". Κάθε μια δυσκολία τού κάνει καλό και ο ίδιος ο θάνατος τού κάνει καλό.

Ο άνθρωπος, ξέρετε, ζητά την επιτυχία, ζητά την πρόοδο. Θέλει λ.χ. ένα παιδί να τελειώση το δημοτικό, το γυμνάσιο, το λύκειο, να πάη στο πανεπιστήμιο και να προχωρήση. Εν συνεχεία αν τυχόν αξιωθή να πάρη και το βραβείο Νόμπελ, συνεχίζει να πεινά και να διψά για πρόοδο. Όπως λέει ο άγιος Συμεών ο νέος Θεολόγος: "Επιποθώ του πλείονος και πάντοτε στενάζω". "Επιποθώ", θέλω, ποθώ συνεχώς και περισσότερο, και διαρκώς στενάζω. Ο άνθρωπος -είτε πιστεύει, είτε δεν πιστεύει, αυτό είναι άλλο θέμα- έχει μέσα του την πνοή του Θεού. Και λέγει ο άγιος Συμεών, ότι "υπάρχει μια μικρή χαρά, που περιγελά τον θάνατο". Κι αν τυχόν όλα τα κερδίσωμε και δεν κερδίσωμε εκείνη τη χαρά, που περιγελά τον θάνατο, τότε είμαστε εξ ίσου αποτυχημένοι, είτε είμαστε πλούσιοι, είτε φτωχοί, είτε γραμματισμένοι, είτε αγράμματοι.

Τώρα που μπαίνομε στην Ευρώπη, αυτό που δεν χρειάζεται να κάνωμε, γιατί είναι αμαρτία προς την παράδοσί μας και ταυτόχρονα αδικούμε και τους ευρωπαίους,

είναι το να μιλάμε την γλώσσα και να έχουμε την λογική της Ευρώπης. Η Ευρώπη είναι πλούσια και ταυτόχρονα είναι πάρα πολύ φτωχή. Ο δυτικός πολιτισμός είναι πολύ προχωρημένος και ταυτόχρονα είναι μέγας επαρχιωτισμός. Μέσα εδώ στην παράδοσή μας υπάρχει κάτι, αν θέλετε κάτι το τρελλό, το μωρό -αυτό που λέει ο Απόστολος Παύλος: "Τα μωρά του κόσμου εξελέξατο ο Θεός"- κάτι το φτωχό, κάτι το ανύπαρκτο, που τα διαλύει όλα και δίνει σημασία και αξία στον άνθρωπο.

Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής λέει ότι ο καθένας είναι "εν σμικρώ Εκκλησία". Γι' αυτό εάν τυχόν εμείς διαβάσωμε τον βίο, την πολιτεία και τις διδαχές του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, τα καταλαβαίνομε, επειδή έχουμε γεννηθή μέσα σ' αυτήν την παράδοσι. Εάν τα διαβάση κάποιος άλλος, από αυτούς τους πλούσιους ευρωπαίους, που τυχαίνει να τα έχουν όλα και συγχρόνως να τους λείπουν όλα, δεν θα καταλάβη αυτή την λογική.

Γι' αυτό, νομίζω, ότι το χρέος μας είναι να τραφούμε με αυτή την λογική, την ορθόδοξη, και να χαρούμε την ζωή μας, να χαρούμε τις δυσκολίες μας, να χαρούμε - αν θέλετε - τον θάνατόν μας, δηλαδή να γίνωμε σαν την χαρά που ξεπερνά τον θάνατο. Και μ' αυτό τον τρόπο, νοιώθομε ότι πράγματι ο Θεός, "καλά λίαν εποίησε" τα πάντα. Και σ' αυτή την περίπτωση εξοφλούμε και το χρέος, που έχουμε προς όλους• και προς τους ευρωπαίους και προς τους αμερικάνους, και προς τους πολιτισμένους και προς τους απολίτιστους, γιατί όπως λέει ο Απόστολος Παύλος: "Έλλησί τε και βαρβάρους οφειλέτης ειμί".

Σαν παράδειγμα σας φέρνω πάλι τον άγιο Κοσμά του Αιτωλό. Ένας άνθρωπος μπορεί ν' απολαύση την ζωή του, μόνο αν τυχόν αποφασίση να την θυσιάση για τους άλλους. Και να τυχόν αυτό γίνη, τότε από τώρα μπαίνει στην αιωνιότητα και μπορεί να καταλάβη τι σημαίνει ότι "ο Θεός είναι Τριαδικός, ότι είναι τρία πρόσωπα και συγχρόνως είναι ένας Θεός". Και μπορεί να καταλάβη τι σημαίνει, ότι "η ενότης της Εκκλησίας είναι η ενότης η Τριαδική, η οποία ιερουργείτε μέσα εδώ". Μπορεί να καταλάβη τι σημαίνει, ότι "ο άλλος είναι ο εαυτός μου". Ενώ αντίθετα, εάν τυχόν εγώ φροντίζω μόνο για τον εαυτό μου, τότε πνίγω τον εαυτό μου, γιατί τον χωρίζω από τους άλλους.

Γι' αυτό λέγει ο άγιος Γρηγόριος ο Νύσσης ότι "μπορεί να είναι εικόνα του Θεού κάθε ένας άνθρωπος, αλλά ταυτόχρονα όλο το ανθρώπινο γένος είναι μία εικόνα του Θεού". Και γι' αυτό: "Εις άνθρωπος κατονομάσει το παν". Ένας άνθρωπος είναι ολόκληρο το γένος, ο κάθε άνθρωπος είναι ολόκληρη η Εκκλησία. Κι αν τυχόν κανείς ζη με το παράδειγμα του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, τότε νοιώθει ότι, όντας ελάχιστος και μη όντας άξιος να φιλήση τα πόδια του άλλου, ταυτόχρονα είναι μεγάλος και δυνατός, γιατί ο νεκρός εαυτός του μπορεί να κηρύξη και να διδάξη όλον τον κόσμο. Οπότε, αυτός ο συνδυασμός της αδυναμίας και της δυνάμεως, της ησυχίας, θα έλεγα, το να μείνω μόνος και να είμαι μαζί με όλους τους άλλους, είναι ένα δώρο που δίνει η ορθόδοξη Εκκλησία.

Θυμάμαι μία γριάν ελληνίδα, από την Κωνσταντινούπολι, στην Μασσαλία. Δούλευε σ' ένα εστιατόριο. Εγέρασε και πήρε σύνταξι κι έμενε στο σπίτι της. Κάποτε μου είπε: «Πολλοί με λυπούνται τώρα και μου λένε: "Κυρά-Κατίνα, τι κάνεις τώρα μόνη

σου;" Αλλ' εγώ θέλω να σας πω ότι, τώρα που είμαι μόνη μου, περνώ την καλύτερη περίοδο της ζωής μου, γιατί συνέχεια λέω την ευχή: "Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησον με", και ταυτόχρονα διαβάζω βίους αγίων».

Έτσι βλέπομε, από την μια μεριά, έναν που τα έχει όλα, (σπίτια τέλεια, αυτοκίνητα της τελευταίας τεχνολογίας, κτλ.), και να μην έχει όρεξη να ζήσει. Και από την άλλη, την κυρά-Κατίνα, από την Κωνσταντινούπολι διωγμένη, να έχει πεθάνει ο άντρας της, να μένη μόνη σ' ένα δωματιάκι και να νοιώθη ότι βρίσκεται μέσα στον παράδεισο. Αυτό είναι που χαρίζει η ορθόδοξη Εκκλησία. Δηλαδή, όχι μόνο μπορεί κανείς να χαρή ευαίσθητα και σωστά τις ευλογίες της ζωής, αλλ' είναι δυνατόν να έχει μέσα του αυτήν την ευαισθησία και την χαρά, η οποία περιγελά τον θάνατο και η οποία κάνει τις δυσκολίες, τα γεράματα και τον θάνατο, μεγάλη ευλογία...

Ας συνεχίσωμε, όμως, με τις ερωτήσεις σας...

-----  
\* Το παρόν κείμενο, του οποίου ο τίτλος εδόθη υπό του «*Ερείσματος*», αποτελεί ένα απάνθισμα της ομιλίας του καθηγουμένου της Ιεράς Μονής Ιβήρων του Αγίου Όρους π. Βασιλείου, εις την Πάτρα την 14<sup>η</sup> Μαΐου του 1998.

### **Μια θεώρησι του ανθρώπου**

**κατά τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό:**

**Απαντήσεις σε απορίες πιστών \***

*του Πανοσ. Αρχιμανδρίτου π. Βασιλείου,  
Καθηγουμένου Ι. Μ. Ιβήρων Αγίου Όρους*

- Είπατε ότι έχομε την παράδοσί μας και πρέπει να την κρατάμε. Όμως, κείμενα με μεγάλη σοφία υπάρχουν και σε άλλους λαούς... Δεν θα έπρεπε να μελετάμε κι αυτά που λένε και οι άλλοι λαοί; Έχοντας, δηλαδή, την δική μας ταυτότητα να προσέχωμε

ταυτόχρονα και τους άλλους λαούς, ειδικά σήμερα που υπάρχει μια παγκοσμιοποίηση...

Σαφώς... Αλλ' εάν τυχόν δεν ήταν έτσι, εάν τυχόν η Ορθοδοξία δεν ήταν Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία, εγώ δεν θα έλεγα αυτά τα πράγματα. Η ορθόδοξη πίστη μας τους σέβεται όλους και ανακεφαλαιώνει το όλον. Νοιώθω ότι μπορεί κανείς να μιλήσει απόλυτα, επειδή υπάρχει μέσα εδώ, στο βάθος της σοφίας, η γνησιότητα και η αγάπη για όλο τον κόσμο. Κι έτσι καταργούνται, πέφτουν τα είδωλα και υψώνεται η εικόνα του Θεού. Κάποια φορά είχα πη σε κάποιους αναρχικούς: "Κοιτάξτε, ο άνθρωπος είναι τόσο μεγάλος, που δεν χωρά σε κανένα κόμμα, σε καμιά θρησκεία, σε καμιά φιλοσοφία. Αν θέλετε, δεν χωρά ούτε στην Ορθοδοξία. Αλλ' επειδή η Ορθοδοξία με βοηθά να είμαι μη-ορθόδοξος, γι' αυτό είμαι ορθόδοξος. Και στην Εκκλησία δεν λατρεύουμε τον Θεόν, αλλά τον υπερ-Θεόν".

Όταν παρακολουθούμε την Μεγάλη Εβδομάδα, όταν ο Αρχηγός της πίστεως μας θυσιάζεται για όλους -και γι' αυτούς ακόμη που Του σταυρώνουν- όταν αντιδρά προς τον Απόστολο Πέτρο και του λέει: "Βάλε το μαχαίρι σου στην θήκη του, γιατί δεν ήλθαμε να χτυπήσωμε τους εχθρούς• δεν έχουμε εχθρούς. Ήλθα να καταργήσω την έχθρα" -ή όπως λέει το τροπάριο: "Και πάντα υπομείνας, άπαντας έσωσε"- όταν γίνεται αυτό, τότε νοιώθεις ότι εδώ υπάρχει η Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία. Και αν τυχόν ζήσης την ορθόδοξη πίστη μέσα στη Θεία Λειτουργία και μέσα στη Μεγάλη Εβδομάδα, τότε καταλαβαίνεις ότι αυτή η ζωή κι αυτή η Θεία Λειτουργία, κι αυτή η Μεγάλη Εβδομάδα που οδηγεί στο Πάσχα, είναι ευλογία για όλο τον κόσμο.

Εδώ μας δίδεται αυτό το παράδειγμα ότι θυσιάστηκε ο Θεός της πίστεως μας, όχι για να σώσει μερικούς, ούτε για να σώσει τον εαυτό Του, αλλά για να σώσει την οικουμένη. Κι εφ' όσον είναι έτσι, τότε αναπαύεται κι ο κάθε άνθρωπος. Ο άγιος Συμεών ο νέος Θεολόγος λέει: «Γνώρισα έναν άνθρωπο, ο οποίος αγαπούσε τόσο πολύ τους αδελφούς του, που έλεγε: "Θεέ μου, θέλω να σώσεις τους αδελφούς μου• και να τους σώσεις όλους. Αν τυχόν δεν σώσεις όλους τους αδελφούς μου, δεν θέλω να σώσεις ούτε εμένα. Γιατί δεν μπορώ να καταλάβω τι σημαίνει παράδεισος, χωρίς τους αδελφούς μου"».

Η λογική της πίστεως μας, η λογική του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, είναι τέτοια, που αναπαύει τον άνθρωπο, γιατί αναπαύει την ανθρωπότητα ολόκληρη. Και μου φαίνεται ότι ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, μ' αυτόν τον χαρακτήρα του, δεν θα μπορούσε να είναι ποτέ ένας γερμανόφωνος ρωμαιοκαθολικός. Αλλ' είναι ένας ρωμιός, και είναι αυτός που είπε: "Το κακό θα έλθη από τους διαβασμένους". Δεν είπε ότι θα έλθη από τους μορφωμένους. Γιατί ο λαός μας, κάποιον που ξέρει πολλά, τον λέει πολύξερο• κάποιον, ο οποίος έχει προχωρήσει κι έχει χωνέψει αυτά που ξέρει, έχει γνώση, τον λέει γνωστικό. Άλλος είναι ο πολύξερος κι άλλος ο γνωστικός. Αλλά το θέμα είναι ότι, για να γίνωμε μορφωμένοι, θα πρέπει να "μορφωθεί ο Χριστός εν ημίν".

Από την άλλη μεριά, "ψήγματα και κομμάτια αλήθειας" υπάρχουν παντού• αλλ' έχει

σημασία να βρης το όλον. Γι' αυτό κι ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ο οποίος επίστευε, ο οποίος ζούσε όλη αυτή την χάρι, ενώ έκανε τον αγράμματο για να μιλήσει στους αγράμματους, κάποτε είπε: "Κοιτάξτε, έχω διαβάσει όλα τα βιβλία, όλες τις πίστες, κι έχω βρει ότι όλες είναι κάλπικες και η δική μας είναι η αληθινή".

- Τι εννοούσε ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός όταν έλεγε: "Μιλάει μέσα από τον τάφο, από το σκαμνί, ο νεκρός εαυτός μου...";

Είναι αυτό που λέμε: "Ο βρεγμένος δεν φοβάται την βροχή κι ο σκοτωμένος δεν φοβάται καμμιά απειλή ...". Νομίζω ότι αυτό που έλεγε ο άγιος Κοσμάς, είναι αυτό που λέει ο Κύριος: "Όποιος θέλει να σώση την ψυχή του, θα την χάση• και όποιος την χάσει, ένεκεν εμού και του ευαγγελίου, αυτός θα την σώση". Έτσι δια της απωλείας, φθάνομε στην εύρεσι και δια του μίσους του εαυτού μας, φθάνουμε στην αληθινή αγάπη.

Νομίζω, επίσης, ότι ο άνθρωπος έχει έναν δυναμισμό κεκρυμμένο, όπως είναι ο σπόρος, ο οποίος εάν δεν πεθάνη στη γη τη γόνιμη, "αυτός μόνος μένει• εάν δε αποθάνη, φέρει πολύ καρπό". Εάν τυχόν ο άνθρωπος λατρεύη τον εαυτό του, αυτοπροβάλλεται, λιβανίζει τον εαυτό του, τότε πνίγει τον εαυτό του. Εάν τυχόν έχη σαν σκοπό να τα "δώση όλα" για να αναπαυθή ο αδελφός του, ήδη μπήκε στην αιώνια ζωή. Γιατί ζη για τον αδελφό του, και ο εαυτός του είναι όλοι οι άλλοι.

Και νομίζω ότι, ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός είχε αυτή την αγάπη, γι' αυτό είχε και αυτή την δύναμι. Γιατί ήταν αληθινός άνθρωπος, γιατί σεβόταν τον άλλο, γιατί ο άλλος ήταν ο εαυτός του. Και γιατί κοντά σ' αυτόν, τον μικρό, τον ταπεινό και μεγάλο, ο κάθε ένας άνθρωπος έπαιρνε μία αξία, κι αυτός χαιρόταν όταν έπαιρνε ο άλλος αξία, όταν ο άλλος αναπαυόταν. Αλλ' αυτό δεν γίνεται αν τυχόν εγώ κάνω το δικό μου σύλλογο, αν τυχόν εγώ θέλω να προβάλλω τον εαυτό μου• παρά μόνο αν τυχόν γίνωμαι φυτόχωμα για να φυτρώση ο άλλος το δέντρο του, αν εγώ τυχόν πάω στην άκρη, εξαφανίζομαι, δεν υπάρχω, δεν θέλω κανένα "ευχαριστώ" αρκεί μόνο να ζήσει ο άλλος.

Ο άλλος είναι ο εαυτός μου. "Έν σώμα και έν πνεύμα εσμέν οι πολλοί". Γι' αυτό οι Άγιοι, δηλαδή οι ταπεινοί, κι όταν υπάρχουν είναι σαν ανύπαρκτοι• δεν πιάνουν χώρο, δεν κάνουν φασαρία. Κι όταν δεν υπάρχουν "έν σαρκί", όταν λείπουν, είναι εξ ίσου μαζί μας και κρατούν τον κόσμο ολόκληρο στην ζωή. Οπότε, ο τρόπος του να υπάρξης, είναι ο τρόπος το να πεθαίνης και να θυσιάζεσαι εκούσια, από αγάπη για τον Άλλον και για τον άλλον.

- Φοβάμαι ότι πολλοί, αν και πηγαίνωμε στην εκκλησία, έχομε ένα κενό στην πίστι μας, δεν πιστεύομαι ουσιαστικά στον Θεό. Πού νομίζεται ότι οφείλετε αυτό;

Θυμάστε εκείνο το περιστατικό, που ένας πατέρας πήγε το άρρωστο παιδί του στον Κύριο και Τον παρακάλεσε να τον βοηθήση. Και είπε ο Κύριος: "Εάν πιστεύεις, πάντα δυνατά τω πιστεύοντι". Και αυτός ο άνθρωπος, ο βασανισμένος, ήταν ειλικρινής και είπε: "Πιστεύω, Κύριε, βοήθει μου τη απιστία" (Μαρκ. θ', 24). Πιστεύω και ταυτόχρονα είμαι άπιστος βοήθησέ με να πιστέψω. Νομίζω ότι, αυτό που έχει

σημασία είναι να είμαστε, σαν τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό, ειλικρινείς και να μην παριστάνομε το κάτι παραπάνω από ό,τι είμαστε. Καλλίτερα, λέει κάποιος, είναι μια πραγματική κόλαση από ένα φανταστικό παράδεισο". Κ αν τυχόν εμένα μου λέτε καλά λόγια και δεν βλέπω εγώ την κακομοιριά μου, αλλά πιστέψω αυτά που λέτε, κι αρχίζω να κυκλοφορώ, σαν να είμαι αυτά που νομίζουν οι άλλοι, τότε κάτι δεν πάει καλά.

Εάν τυχόν νοιώθω μια πίστη, θα πρέπει να πω: "Δόξα τω Θεώ, νοιώθω μιαν ανάπαυση". Εάν τυχόν νοιώθω μιαν αμφιβολία. Θα πρέπει να εξομολογηθώ τον λογισμό μου. Κι έτσι κενούμενος, αδειάζοντας κανείς και όντας τίμιος με τον εαυτό του, προχωρεί στην αλήθεια και βρίσκει τη μία πίστη, η οποία δεν είναι δοξασία, αλλ' είναι φανέρωση της δυνάμεως, της αγάπης του Θεού, η οποία σώζει τον άνθρωπο• και τον ελάχιστο άνθρωπο, τον καθένα, τον κάνει Θεό, κατά χάρη• και ταυτόχρονα είναι αυτή η πίστη και η αγάπη, η οποία δυνάμει σώζει την οικουμένη.

Σας λέω: Να σέβεστε τον εαυτό σας, να είστε ειλικρινείς με τον εαυτό σας και να "επισκέπτεσθε" τον εαυτό σας, όπως λέει ο άγιος Συμεών. Και να εξασφαλίσετε μια ήσυχη ώρα και μια ήσυχη γωνιά, που θα είναι μόνο για τον εαυτό σας. Και μάθετε να λέτε το "Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλό: Εσύ είσαι ο Χριστός, ο Υιός του Θεού, ο Θεός, ο δυνατός• εγώ είμαι ο αδύναμος, ο αμαρτωλός. Σε γνωρίζω και δεν Σε γνωρίζω. Ξέρω ότι είμαι αδύναμος, ξέρω ότι Εσύ με αγαπάς και ζητώ το έλεός Σου".

Εάν τυχόν αυτό γίνει, τότε θα βρούμε σιγά - σιγά τον εαυτό μας, και δεν θα είμαστε εκτός εαυτού, δεν θα ζούμε έξω από τον εαυτό μας. Εάν τυχόν δεν επισκεπτόμαστε τον εαυτό μας, εάν δεν έχουμε μια ήσυχη ώρα και μια ήσυχη γωνιά, τότε θα είμαστε συνέχεια ζαλισμένοι και συνέχεια μαριονέτες, που μας κινούν άλλες δυνάμεις: είτε η τηλεόραση, είτε οι εφημερίδες, είτε τα μαθήματα, είτε η επιπολαιότητα, είτε τα πάθη τα δικά μας ... Ενώ το βαθύτερο είναι μας, αυτό το οποίο φέρει τη χάρη του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, θέλει να πει: "Κοίταξε, δεν είμαι τίποτε, αλλά ταυτόχρονα έχω μια δύναμη, που δεν φοβάται ούτε το χάρο".

Για να γίνει αυτό το πράγμα, θα πρέπει κανείς να βρει τον εαυτό του. Και θα βρει κανείς τον εαυτό του, αν μπορεί να είναι ειλικρινής, κατ' αρχήν, με τον εαυτό του. Και τότε θα νοιώσει ότι είναι, σαν άνθρωπος, ένα μπόλι ελάχιστο, το οποίο μπολιάζεται στην καλλιέλαιο. Μπολιάζεται σ' ένα δένδρο βαθύρριζο, και νοιώθει ότι το μπόλι αυτό έπιασε. Μεγαλώνουν τα κλαδιά, ανθίζει το μπόλι και βγάζει καρπούς. Κι αυτό το ελάχιστο μπόλι έχει δικές το ρίζες, τις ρίζες τις βαθύτατες του αιωνόβιου δένδρου. Τότε κανείς νοιώθει ότι, αυτά που ζει μέσα του, ή αυτά που λέει, δεν είναι κάτι που τα διάβασε και κρατάει ένα χαρτί και τα λέει, αλλ' είναι κάτι που βγαίνει από μέσα του. Και τι βγαίνει από μέσα του; Βγαίνει, μια στιγμή, ένα "Δόξα τω Θεώ". Κι αυτός ο άνθρωπος, που μέσα του έχει "μορφωθεί" ο Χριστός, αυτός ο άνθρωπος έχει μία υγεία πνευματική, έχει μία ηρεμία και μία ελευθερία, και νοιώθει ότι δεν έχει κανένα παράπονο για τίποτε και για κανέναν άνθρωπο. Γιατί αν τυχόν εμείς παραπονιόμαστε και μουρμουρίζουμε και δυσανασχετούμε, σημαίνει όχι ότι μας φταίνε οι άλλοι, αλλ' ότι εμείς δεν έχουμε την υγεία την μεγάλη, το δυνατό σώμα για



να χωνέψει τη κάθε τροφή, εμείς δεν έχουμε ελάχιστη από τη χάρη και το δυναμισμό του αγίου Κοσμά του Αιτωλού.

Ένας άνθρωπος μορφωμένος εν Χριστώ, ένας άνθρωπος μικρός εν Χριστώ, δηλαδή μεγάλος, είναι ήσυχος, ήρεμος, δεν απειλεί κανέναν. Αλλ' όλα το κάνουν καλό και λέει μόνο: "Δόξα σοι, ο Θεός". Κι όσο περνούν τα χρόνια δεν χάνει δύναμη, αλλ' αυξάνεται η δύναμή του. Και όταν γεράσει, τότε νοιώθει ότι τα γεράματα είναι συμπεπυκνωμένη νεότης. Και όταν πεθάνει, νοιώθει ότι δια του θανάτου μπαίνει σε μια πλήμυρα ζωής, την οποία δεν μπορούσε ν' αντέξει όσο ήταν ζωντανός.

-Είναι κοινώς αποδεκτό ότι σήμερα υπάρχει ένας κορεσμός των πάντων• της ύλης, της ηδονής, της απολαύσεως ... Κάποια στιγμή απολυτοποιήθησαν τα πάντα, πλην της ορθοδόξου πίστεως. Αλλά σήμερα πολλοί νέοι θέλουν να προσεγγίσουν, θέλουν να ακουμπήσουν κάπου. Οι εκφραστές, όμως, του θείου λόγου - γιατί ο θείος λόγος, από μόνος του, είναι γλυκός και πανέτοιμος να τους δεχτεί - οι ιερείς, θεολόγοι, κτλ, θα μπορέσουν άραγε να συνδυάσουν την παράδοση με τον σύγχρονο λόγο, ώστε να προσεγγίσουν αυτούς τους νέους, που είναι η ελπίδα του μέλλοντος; Και πώς διαβλέπετε το μέλλον της νεολαίας μας;

Με αυτά που είπατε και συμφωνώ και διαφωνώ• και θα σας εξηγήσω. Κατ' αρχάς, ποια είναι η νεολαία; Είναι τα νέα παιδιά; Εγώ σας λέω ότι, αυτό που ζητάμε όλοι, είναι όχι μία βιολογική νεότητα, η οποία παρέρχεται με το πέρασμα του χρόνου, αλλά μια χάρη η οποία, όπως λέμε, ξεπερνά τον θάνατο ...

Έπειτα, ποιοι είναι οι εκφραστές του θείου λόγου; Μπορεί εγώ να μιλάω για την Ορθοδοξία, να μιλάω για την ταπείνωση και ταυτόχρονα από μέσα μου να αναδύεται μια αποφορά εγωισμού• να μιλάω για ησυχία και να σας ταράσσω. Βέβαια υπάρχουν οι Άγιοι, υπάρχουν οι φορείς και εκφραστές του θελήματος του Θεού, κι αυτοί που φανερώνουν τη χάρη της Εκκλησίας, αλλ' αυτοί οπωσδήποτε δεν είναι εκείνοι οι οποίοι εξωτερικά φαίνονται.

Να σας πω για παράδειγμα το γιατί πήγαμε στο Άγιον Όρος. Σήμερα βλέπετε ότι πολύς κόσμος πάει στο Άγιον Όρος, ενώ παλιά έλεγαν ότι ήταν καταδικασμένο να πεθάνει, κτλ. Εν τέλει, καθώς περνάν τα χρόνια, νιώσαμε ότι πήγαμε εκεί για κάποιους απλούς μοναχούς, για κάποιους αγράμματους, για κάποιους ανύπαρκτους, για κάποιους ταπεινούς, που δεν είχαν καμιά ιδέα για τον εαυτό τους• κι αυτοί οι άνθρωποι σου μετέδιδαν ένα άρωμα, που έφερνε την Ανάσταση. Και τότε λες: "Ναι, κάθομαι κοντά σ' αυτούς".

Τέτοιοι, όμως, άνθρωποι απλοί, ανύπαρκτοι, οι οποίοι έχουν αυτή τη χάρη και τη μεγαλοσύνη, υπάρχουν πάρα πολύ στον κόσμο, στην Ελλάδα. Αλλ' η αγωγή, που παίρνομε, μας λέει πολλές φορές ότι αυτό το χρυσάφι είναι τενεκές και να το αποφεύγουμε• και να θεωρούμε τον τενεκέ για χρυσάφι. Γι' αυτό βασανιζόμαστε. Γι' αυτό σας λέω: Ησυχάστε λίγο στον εαυτό σας, βρείτε μία ώρα, μισή ώρα, κι έναν ήσυχο τόπο, όπου θα είστε ειλικρινείς με τον εαυτό σας. Και θα δείτε ότι σιγά - σιγά αναπτύσσεται μέσα σας μια δύναμη, η οποία σπάει τα σίδερα της οποιασδήποτε φυλακής ...

Και θα έχετε την δύναμη και την αίσθηση και την ευαισθησία για να βρίσκετε παντού αυτούς τους μεγάλους αγίους, όπως είναι ο Κοσμάς ο Αιτωλός, όπως είναι κάποιοι ταπεινοί, που βρίσκονται στα σπίτια σας, και μπορεί να είναι ο πατέρας, η μάνα, ο παππούς, η γιαγιά ή ένα μικρό παιδί. Αλλά προ παντός έχουμε πολλούς γέρους, πολλές γιαγιάδες, οι οποίοι έχουν αυτή την χάρη τη μεγάλη, που έχουν οι Αγιορείτες οι ταπεινοί, οι οποίοι κάλεσαν εμάς στο Άγιον Όρος, μόνο με το να υπάρχουν. Οι οποίοι δεν έχουν καμιά ιδέα για τον εαυτό τους, οι οποίοι σε αγαπούν πριν σε γνωρίσουν, σε σέβονται περισσότερο από ό,τι αξίζεις. Κι έτσι μ' αυτόν τον τρόπο σε δεσμεύουν, σε ρίχνουν στο φιλότιμο και σε έχουν δέσει χειροπόδαρα, με το να σε αφήνουν ελεύθερο.

Προ ημερών ήμουν σε ένα σπίτι και κουβέντιαζα με τον πατέρα για μια δουλειά, που θα εξυπηρετούσε το Μοναστήρι, ενώ δίπλα ήταν η γυναίκα του, σε ένα άλλο δωμάτιο, και κάτι συλλαβίζε. Σκέφτηκα ότι θα μαθαίνει κάποιο εγγονάκι της να διαβάζει, αλλ' όταν ρώτησα: "Τι κάνει;", μου είπαν ότι κάνει την προσευχή της. Όταν τελειώσαμε την δουλειά και φεύγαμε, αυτή ήταν μέσα στην κουζίνα, είχε ανάψει το καντήλι και διάβαζε συλλαβιστά την Παράκληση... Αυτή η άσχημη γριά, με τα γυαλιά, ήταν σαν άγγελος. Και λέω: "Κοίταξε, αυτοί κρατούν τον κόσμο...". Κι αυτή μέσα της είχε την χαρά, που νικά τον θάνατο. Γιατί δεν είχε καμιά ιδέα για τον εαυτό της, πως ήταν κάτι σπουδαίο• και γι' αυτό τον λόγο είχε μέσα της αυτή την ανάπαυση.

Είναι, λοιπόν, καλό να πετύχει κανείς, να βγει πρώτος στα μαθήματα, και να τα πετύχει όλα. Αλλ' εν τέλει, όλα αυτά είναι ανεπαρκή. Δεν λέω να μην ζητήσει κανείς να έχει κάτι. Αλλά να έχει ότι χρειάζεται για να επαρκεί, και μετά να ζητήσει πάση θυσία αυτό το ένα, το ελάχιστο, το οποίο καταργεί τον θάνατο και φωτίζει έσωθεν όλα τα πρόσκαιρα και τα διαβατικά, και τους δίνει ένα φως και μία αίγλη αιωνιότητας.

Αυτά που σας λέω, πιστεύω ότι τα καταλαβαίνετε. Κι αν νομίζεται ότι δεν τα καταλαβαίνετε, τα καταλαβαίνετε. Κι αν δεν τα νοιώθετε τώρα, θα τα νιώσετε λίγο αργότερα. Αν τα έλεγα κάπου αλλού, σε μία άλλη χώρα, δεν θα καταλάβαιναν τίποτε. Αλλ' εσείς τα καταλαβαίνετε, γιατί υπάρχει στην γενιά σας η γιαγιά, η οποία η οποία συλλαβίζει την προσευχή, η οποία ανάβει το καντήλι. Υπάρχει ο άνθρωπος, που σου λέει μια κουβέντα και νοιώθεις ότι σε ανέπαυσε εσωτερικά. Όπως ο Κύριος, μετά την Ανάσταση, όταν είδε τους μαθητές Του στον αιγιαλό και τους είπε να βάλουν στα δεξιά τα δίχτυα, κτλ, κι εκείνοι κατάλαβαν ότι Αυτός ήταν ο Χριστός, ο οποίος τους είπε αυτά τα απλά πράγματα.

Πολλοί "Θεοφόροι" υπάρχουν και πολλοί "Χριστοφόροι" κυκλοφορούν μεταξύ μας: είναι άνθρωποι, οι οποίοι δεν πληγώνουν κανέναν και δεν έχουν καμιά ιδέα για τον εαυτό τους. Θυμάμαι, όταν ήμουν μικρός και δεν υπήρχαν πλυντήρια, μια γριά από τη Μικρά Ασία, η οποία έπλενε τα ρούχα μας. Αυτή στο τέλος δεν μπορούσε να πλένει, αλλ' ερχόταν κι έπαιρνε μία βοήθεια. Και όταν ήμασταν μικρά παιδιά - γιατί ένα μικρό παιδί αγαπάει τον αδύναμο, όπως αγαπάει κι ένα τραυματισμένο πουλάκι - πηγαίναμε και της φιλούσαμε το χέρι. Κάποτε, σε μια συζήτηση, είπε η κυρα-

Ζαχαρένια: "Άνθρωπο μ' είπαν κι εμένα". Κι αυτό μου έχει μείνει μέσα μου. Δεν είχε δόξα, δεν είχε τιμές, δεν είχε παιδιά, δεν είχε σπίτι, δεν είχε τίποτε• είχε μόνο ένα πράγμα: το ότι ήταν άνθρωπος. "Άνθρωπο μ' είπαν κι εμένα".

Θα θυμάστε και σεις ότι, κάποτε μικροί, θα θέλετε να γίνετε κάτι, ότι είχατε κάποιους ήρωες, όταν ήσασταν στο δημοτικό, ή στο γυμνάσιο, ή στο λύκειο• πιθανόν και τώρα να έχετε κάποιους. Κι εγώ έχω κάποιους ήρωες και κάποια ιδανικά. Αλλ' εν τέλει, ο ήρωας ο μεγάλος, ο δικός μου, είναι ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, που σου μεταδίδει μία χάρη και μια ευλογία, η οποία είναι ευλογία για όλο τον κόσμο, για πιστούς και απίστευτους.

- Μπορείτε να μας πείτε περισσότερα για την Αγία Τριάδα και για τον άλλον άνθρωπο, ο οποίος είναι ο εαυτός μας; Κι αν είναι δυνατόν, να κάνετε μια διάκριση μεταξύ της καρδιακής προσευχής και του διαλογισμού...

Λέει κάπου ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός: "Για να σας πω τι είναι η Αγία Τριάδα θα σας φέρω μια εικόνα: ο ήλιος είναι ο Θεός Πατέρας• και οι ακτίνες, που έρχονται σαν κλωστές, είναι ο Υιός και το Άγιο Πνεύμα είναι το φως, το οποίο απλώνεται γύρω. Αλλ' αν θέλετε να καταλάβετε καλύτερα τι είναι η Αγία Τριάδα, να πάτε να εξομολογηθείτε παστρικά σ' ένα πνευματικό, να ζήσετε όπως θέλει ο Θεός και τότε θα καταλάβετε τι είναι η Αγία Τριάδα".

Δηλαδή, όταν κανείς είναι διαβασμένος κι εγωιστής, τότε ζει εκτός εαυτού και δεν ξέρει τίποτε• ούτε τι είναι η Αγία Τριάδα, ούτε τι είναι ο άνθρωπος. Όταν, όμως, έχει τη χάρη του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, ή της κυρα-Ζαχαρένιας, όταν δεν θέλει να πληγώνει κανέναν και ταυτόχρονα ότι έχει τα δίδει στους άλλους, τότε δεν γνωρίζει μεν τι είναι ο Θεός, αλλά ζει "εν τω Θεώ". Γιατί ζώντας μέσα στην Εκκλησία, με την λογική του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, κάποια στιγμή σου αποκαλύπτονται όλα, και κάποια στιγμή νοιώθεις κάτι το οποίο, όπως λέει ο άγιος Συμεών, δεν μπορείς ούτε να το διδάξεις, ούτε να διδαχθείς, αλλά σου δίδεται, σου αποκαλύπτεται.

Για το θέμα της ευχής και του διαλογισμού θα έλεγα το εξής: Όταν λέει κανείς την ευχή, "Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλό", αυτό που λέει είναι η αλήθεια. Είτε πιστεύει, είτε δεν πιστεύει• είτε πιστεύει πολύ, είτε πιστεύει λίγο. Γι' αυτό σας λέω: Πείτε την ευχή, γιατί είναι πλήρης ουσίας. Όχι βέβαια σαν να κάνετε διαλογισμό, για να ηρεμήσετε, όταν έχετε αϋπνία, και να σας πάρει ο ύπνος, κτλ, σαν μια κουβέντα μαγική, όπως θα μετρούσατε από το ένα μέχρι το χίλια...

Η Εκκλησία έχει την λογική - και Λογική - λατρεία, και με την ευχή λέμε: Είσαι ο Κύριος, ο Ιησούς, ο Υιός του Θεού, ο Θεός ο δυνατός, ο οποίος είσαι γνωστός σε εμάς και ταυτόχρονα άγνωστος. Ελέησέ μας τους αμαρτωλούς. Νιώθουμε ότι έχουμε ανάγκη από κάποιο έλεος, από κάποια βοήθεια, όπως νοιώθουμε ότι έχουμε ανάγκη από οξυγόνο για να αναπνεύσουμε, έχουμε ανάγκη από τον ήλιο για να ζεσταθούμε και να ζήσουμε.

Οπότε, λέγοντας την ευχή, κατ' αρχήν ψιθυριστά για να ακούει και το αυτί μας, κάνοντας και το σημείο του Τιμίου Σταυρού, ή μερικές μικρές και μεγάλες μετάνοιες, τότε συμμετέχει όλος ο εαυτός μας. Κι αν τυχόν ο νους μας πάει δεξιά και αριστερά,

μπορούμε να λέμε το εξής: "Θεέ μου, κοίταξε• δεν μπορώ να συγκεντρώσω το νου μου αυτή την στιγμή, για να πω την ευχή. Δέξου αυτό• το ότι κάνω το σημείο του Τιμίου Σταυρού και γονατίζω μπροστά στην εικόνα Σου, σαν μια αίτηση του ελέους Σου". Όπως όταν κάποιος πνίγεται και θέλει να ζητήσει βοήθεια και δεν μπορεί να μιλήσει, αλλά κουνάει το χέρι, και η κίνηση του χεριού είναι ένα κάλεσμα βοήθειας, έτσι είναι και η ευχή αυτή.

Και νομίζω ότι, εάν τυχόν κανείς μπορεί να την λέει συχνά, θα δει στο τέλος ότι, από αυτόν τον κόπο της καλλιεργείας της ψυχής του βλαστάνει ένας καρπός, που τον τρέφει. Και στο τέλος γίνεται ακόπως η ευχή, ή όπως λέει η Φιλοκαλία: "αναπνέει" κανείς την ευχή "άνευ της οιασούν εννοίας" (:χωρίς καμιά έγνοια). Κι έτσι χωρίς να κάνει τίποτε, γίνονται όλα με την χάρη του Αγίου Πνεύματος.

-Τον τελευταίο καιρό βλέπομε στις τηλεοράσεις ότι η Εκκλησία έχει έναν απεριόριστο πλούτο, οι δεσποτάδες ζουν μέσα στο χρυσάφι... Κι έπειτα μας λέτε να είμαστε απλοί. Πώς γίνεται αυτό, όταν η ίδια η Εκκλησία έπρεπε...

Κατ' αρχήν, ψεύτικα είναι τα χρυσάφια, σας κοροϊδεύουν... Εν συνεχεία πρέπει να σεβόμεθα τον εαυτό μας και να είμεθα τόσο μεγάλοι, ώστε να έχομε γίνει χαζοί και να τα συγχωρούμε όλα. Γιατί η μεγαλοσύνη μας δεν θα μας επιτρέψει να ασχολούμεθα με τιποτένια πράγματα, αλλά με το πως θα έχομε την χάρη του Θεού μέσα μας.

Λέγει ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος: "Αληθώς καθαρός τη καρδιά", αληθινά καθαρός στην καρδιά, "είναι αυτός για τον οποίον είναι όλοι καθαροί και δεν υπάρχει κανείς βέβηλος• είναι όλοι άγιοι και πανάγιοι και δεν διακρίνει τον δίκαιο από τον αμαρτωλό". Οπότε, αν φθάσαμε στην εν Χριστώ ελευθερία, δηλαδή αν τυχόν είμαστε "χαζοί" και "τυφλοί", τότε θα είμαστε έξυπνοι και οξυδερκείς, τότε θα είμαστε ήρεμοι, ήσυχoi, αδύναμοι και παντοκράτορες, κατά χάριν Θεού.

Γι' αυτό μη μου λέτε τι κάνουν οι δεσποτάδες, οι παπάδες, οι καλόγεροι, κτλ, γιατί όλοι θα δώσουμε λόγο στο Θεό. Πολλές φορές αυτή η ερώτηση κι αυτή η απασχόληση είναι εκ του πειρασμού, για να μας κρατά με τιποτένια πράγματα απασχολημένους. Γιατί ποιος μας λέει ότι, ένας απλός άνθρωπος, ένας μη μεγάλος, ένας μη εμφανίσιμος, ένας μη γνωστός, δεν είναι πολύ μεγαλύτερος από όλους τους τρανούς και τους μεγάλους, κι ότι ο Θεός δεν του έχει δώσει πολλά πράγματα, τα οποία ξέρει μόνο αυτός; Κι αυτός μπορεί να τα αξιοποιήσει, αλλ' αυτός επίσης θα δώσει λόγο στον Θεόν, αν δεν τα αξιοποιήσει. Να σεβαστούμε, λοιπόν τον εαυτό μας και να μην υποτιμάμε κανένα. Μπορεί εγώ να είμαι καλόγερος, ή ηγούμενος, και να μου λένε μεγάλα λόγια, και μπορεί η κυρα-Ζαχαρένια να μην ήταν τίποτε, παρά μόνον άνθρωπος, αλλ' αυτή βοηθά όλο τον κόσμο.

Θυμάστε αυτό που λέμε στους Χαιρετισμούς: "Το προσταχθέν μυστικώς λαβών εν γνώσει, εν τη σκηνή του Ιωσήφ σπουδή επέστη, ο Ασώματος λέγων τη Απειρογάμω...". Θέλω να μείνω στο "Προσταχθέν μυστικός". Κάποια στιγμή μυστικά σου προστάζει ο Θεός κάτι, και πρέπει αυτό να το ακούσεις και να ασχοληθείς μαζί του. Και για τα υπόλοιπα τι κάνεις; Συγχώρησέ τους όλους. Αν θέλεις βέβαια να πεις μια γνώμη, να

γράψεις κάτι, κτλ, ας το κάνεις. Αλλ' εγώ δεν πρόκειται να μείνω σ' αυτόν τον "κοινωνικό αγώνα". Υπάρχει ένας άλλος αγώνας, ο οποίος γίνεται μυστικώς και ο οποίος κυβερνά ουσιαστικά όλ' αυτά τα οποία γίνονται στην επιφάνεια της ιστορίας. "Το προσταχθέν μυστικώς λαβών εν γνώσει". Ακούστε μυστικά αυτό, που μυστικά σας προστάζεται...

Και πολλές φορές αυτό δεν είναι μια παράκληση, αλλ' είναι μια προσταγή. Κι όταν δεχθεί κανείς αυτή την προσταγή, δεν έχει καιρό να ασχοληθεί με τιποτένια πράγματα. Γιατί όταν είναι χορτάτος από το πιο πλούσιο φαγητό, δεν ζητά να βρει τροφή στα σκουπίδια, όπως γινόταν στην γερμανικά κατοχή. Αλλά θα πρέπει να απαντήσει όπως ο Απόστολος Παύλος, ο οποίος πηγαίνοντας στη Δαμασκό του τύφλωσε ο Χριστός και τον κέρδισε, και είπε: "Ουκ απειθής εγενόμην τη ουρανίω οπτασία", δεν έγινα απειθής, αλλ' υπάκουσα εις την ουράνια οπτασία.

Νομίζω ότι, ο καθένας μας έχει κάποιες στιγμές χάριτος, κάποιες στιγμές νηφάλιες, κάποιες στιγμές που υπάρχει η αστραπή της Θεότητας και κάτι νοιώθει. Αν μπορεί να πει: "Ουκ απειθής εγενόμην τη ουρανίω οπτασία", κι αν τυχόν είναι συνεπής σ' αυτό, που ο Θεός του είπε, τότε εν συνεχεία θα προχωρεί φυσιολογικά από "δόξης εις δόξαν" και θα φθάσει σ' αυτήν την ανάπαυση, που θα ίσταται και θα κινείται. Δεν θα κάνει τίποτε κι όλα θα γίνονται με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, γιατί αυτό το Άγιο Πνεύμα προσεύχεται "υπέρ ημών στεναγμοίς αλαλήτοις", μέσα στην καρδιά κάθε ταπεινού ανθρώπου...

-----  
\* Οι ερωτήσεις έγιναν από πιστούς προς τον καθηγούμενο της Ιεράς Μονής Ιβήρων του Αγίου Όρους π. Βασιλείου, αμέσως μετά από την ομιλία του με τον τίτλο: «*Η ορθόδοξη θεώρησι του ανθρώπου κατά τον άγιο Κοσμά του Αιτωλό*», εις την Πάτρα την 14<sup>η</sup> Μαΐου του 1998.

(Πηγή: Περιοδικό Ι.Μ. Παναγίας Χρυσοποδαριτίσσης Νεζερών Πατρών 'ΕΡΕΙΣΜΑ')

**ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΕΣΤΕ ΣΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ [epeicma@gmail.com](mailto:epeicma@gmail.com)**